

Františkánství v kontaktech s jiným a cizím, vyd. Petr R. BENEŠ, Petr HLAVÁČEK, Ctirad V. POSPÍŠIL, Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Filosofie, Praha 2009 (= *Europeana Pragensia* 1; *Historia Franciscana* III) 267 s., ISBN (FFUK) 978-80-7308-283-3; (FILOSOFIA) 978-80-7007-300-1

První publikace ediční řady *Europeana Pragensia*, za níž stojí nově založená výzkumná skupina *Collegium Europeum*, nezapře hlavní badatelský směr svého koordinátora Petra Hlaváčka. K dějinám františkánského řádu publikoval již mnoho studií i monografií a pod křídla nového centra převzal rovněž řadu *Historia franciscana*, jejíž třetí svazek se věnuje dnes oblíbené problematice kulturních kontaktů. Široké tematické i chronologické rozpětí se bohužel promítlo do kompaktnosti celé publikace, již mnohdy drží pohromadě pouze františkánská látka. Metodologické zakotvení vykazuje celou paletu přístupů, od přísně teologických textů přes umělecko-historické, pomocněvědné až po historické studie, které pochopitelně převažují. Řazení studií je chronologické, což bohužel k přehlednosti knihy též nepřispívá.

Publikaci otvírá úvaha Ctirada Václava Pospíšila, která rozvíjí a domýšlí christocentrická východiska teologie dějin. Teologické východisko charakterizuje i nejdelší studie z pera Petra Regaláta Beneše, který sleduje slunce jako kristologický symbol. Své téma uchopil v širokých chronologických souvislostech a rozebral kult slunce od dob antického Říma; hlavní část studie je přirozeně věnována Bernardinovi Sienskému. Na pomezí teologie a historie se nachází životopisná skica o Antonínu z Padovy Marty Lucie Cincialové.

Druhým tematickým okruhem, který již více souvisí s názvem knihy (byť ten je volen natolik šikovně, aby pokryl úplně vše), jsou zkušenosti a „střet civilizací“ při misijní činnosti. Jana Rozehnalová rozebírá cesty evropských misionářů do Asie, soustřeďuje se na středověký obraz Východu a sleduje nejčastější představy, jako je pozemský ráj, říše kněze Jana či lidská monstra. Zajímavé, byť s františkány nijak nesouvisející úvahy přináší text Lucie Storchové, která se zabývá teoretickými otázkami nahlížení na „cizí“ převážně očima cestopisu Kryštofa

Haranta z Polžic a Bezdruzic; sleduje reflexi islámu způsobem „ritus, vita et mores“ a přibližuje dva modely orientálního cizího – městského-tureckého a divokého-arabského. Vladimír Liščák se vrací k poslední dobou oblíbené postavě Odorika z Pordenone, tentokrát se zaměřením na cestopis *De mirabilibus Orientalium*. Roli františkánského řádu pro utváření identity křesťanské Evropy sleduje na základě výzkumu papežských bul a dalšího diplomatického materiálu Petr Hlaváček, přičemž tuto úlohu cení velmi vysoko.

Řada studií je věnována konkrétním osobnostem: P. Jakubu Římařovi a jeho misijní činnosti v Etiopii (Marek Dospěl), Vilému Antonínu Broučkovu a jeho roli v dějinách názorů na nekonečno (Petr Vopěnka). Dlouholetý zájem o dějiny františkánů v Turnově vykazuje Robert R. Novotný, který do sborníku přispěl studií o jejich úloze při rekatolizaci regionu. Roli františkánů v diplomatických jednáních a špiónážních akcích přibližuje na konkrétním příkladu papežského nuncia Antonia Caetaniho Tomáš Černušák. Faktograficky bohatá je sfragistická studie P. R. Beneše a Jitky Křečkové o pečetích české františkánské provincie, podobně jako uměnovědná stať Milady Studničkové, jež se zabývá iluminovanými rukopisy kadaňského kláštera františkánů-observantů z konce 15. století; řada z nich byla nalezena recentně v zahraničních antikvariátech.

Přínos sborníku lze hledat především v jednotlivých studiích, zejména těch, které se opírají o solidní materiálovou základnu. Jako celek působí kniha značně roztržštěná a je škoda, že se editoři nepokusili alespoň o stručnou reflexi toho, co kniha pro téma kulturních kontaktů a kategorií „jiného“ a „cizího“ přináší.

JIŘÍ PETRÁŠEK